

Jaarplan 2023

Inhoud

Inleiding	3
Missie & visie	3
Doelstellingen voor 2023	3
Inhoudelijke focus in 2023	3
Projecten en activiteiten in 2023	4
Onderzoeksprojecten	4
<i>De toekomst van het sociaal-liberalisme</i>	4
<i>Hoe ziet een rechtvaardige, groene economie eruit?</i>	5
<i>Hoe zouden ‘overheidsregie’ en ‘democratie’ eruit moeten zien?</i>	6
<i>Europa in oorlogstijd</i>	8
Vaste activiteiten	9
Tijdschrift <i>Idee</i>	9
Podcast Appèl	10
Permanente Programma Commissie	10
Symposia, Marchantlezing en Academieweekend	10
Vereniging	11
Team Mr. Hans van Mierlo Stichting	12
Instrumentenoverzicht	13

Inleiding

Missie & visie

De Mr. Hans van Mierlo Stichting is het onafhankelijk wetenschappelijk bureau van de politieke partij D66. Wij zorgen ervoor dat het denken over sociaal-liberale politiek altijd doorgaat, binnen en buiten D66. Onze ambitie is om D66 als politieke partij scherp te houden. Daartoe zijn we een plek voor kritisch debat over sociaal-liberale politiek en een vrijplaats voor de ontwikkeling van nieuwe ideeën, thema's en visies. We hebben een brugfunctie tussen de wetenschap en het sociaal-liberale denken in de politiek, en delen kennis en expertise via onze opleidingen.

Doelstellingen voor 2023

In 2022 kon de Mr. Hans van Mierlo Stichting verder professionaliseren, onder meer dankzij de verkiezingsoverwinning van D66 bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en de gecontinueerde investering vanuit D66 in het werk van de Stichting. We versterkten bijvoorbeeld de synergie tussen onze onderzoeksprojecten, lezingen, debatavonden, workshops, tijdschrift *Idee* en podcast *Appèl*.

In 2023 zetten we enerzijds verder in op de ontwikkeling van visie en inhoud op een aantal cruciale thema's van deze tijd. We brengen meer focus aan en verbinden onze verschillende expertises door de onderzoeksprojecten en -activiteiten te richten op drie overkoepelende, centrale thema's: klimaat & economie, overheid & democratie en Europa & internationaal. In 2023 verschijnen verschillende publicaties over deze thema's. Daarnaast werken we vanzelfsprekend blijvend aan de ontwikkeling van het sociaal-liberale denken zelf, waar we een visie op publiceren.

Anderzijds investeren we in de communicatie en het bereik van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, en in de uitwisseling tussen de wetenschap en het sociaal-liberale debat. Na twee jaar waarin de maatregelen tegen COVID-19 de mogelijkheden beperkten, zetten we sterk in op uitwisseling via discussies, lezingen, workshops en rondetafelgesprekken. Om onze impact te vergroten en onze visies en ideeën breder te agenderen zoeken we bovendien de samenwerking op met externe organisaties als het Wetenschappelijk Bureau GroenLinks, de Open Universiteit en het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis.

Tot slot draagt de Mr. Hans van Mierlo Stichting in 2023 bij aan de ontwikkeling van het Europees verkiezingsprogramma van D66 voor de Europese verkiezingen die in het voorjaar van 2024 plaatsvinden.

Inhoudelijke focus in 2023

Deze tijd van grote onzekerheden vraagt van sociaal-liberalen een nieuwe oriëntatie op visie. De ene crisis loopt in de andere over. De Russische oorlog in Oekraïne, de klimaatcrisis, de energiecrisis, de economische crisis waar het Internationaal Monetair Fonds voor waarschuwt, de nog altijd slechte omstandigheden van veel mensen op de vlucht. Tegelijkertijd zien we groeiende ongelijkheid tussen mensen en - na decennia van privatisering en een overheid op afstand - een beperkte ordeningsmacht van de overheid. Terwijl politieke vertegenwoordiging steeds meer langs de lijnen van verschillende groepen loopt, raken de grote thema's van deze tijd ons allemaal. Hoe zien sociale rechtvaardigheid en solidariteit eruit in deze wereld? Hoe ziet democratie eruit in deze wereld? Voor sociaal-liberalen, die geloven dat de vrijheidsgedachte het gelijkheidsbeginsel in zich heeft en dat 'vrij zijn' ook betekent de macht hebben om de wetten en regels in de samenleving mede te bepalen, zijn deze vragen cruciaal.

In 2023 investeert de Mr. Hans van Mierlo Stichting in de ontwikkeling van sociaal-liberale visies, inhoud en ideeën op drie overkoepelende, centrale thema's. Aan de basis ligt een project over het sociaal-liberale denken zelf.

Projecten en activiteiten in 2023

Onderzoeksprojecten

De toekomst van het sociaal-liberalisme

In de afgelopen jaren heeft de Mr. Hans van Mierlo Stichting uitvoerig onderzoek verricht naar de geschiedenis van het sociaal-liberale gedachtegoed. Zo hebben we het sociaal-liberale denken in de politiek van vandaag in een lange, eigenstandige traditie weten te vestigen. Ook verscheen al een sociaal-liberale agenda voor de toekomst.

Deze tijd van grote onzekerheden vraagt van sociaal-liberalen een nieuwe oriëntatie op visie. Die noodzaak wordt nog eens versterkt doordat politieke partijen er steeds minder goed in slagen om maatschappelijke conflicten over de vraag 'in welke wereld willen wij leven?' te vertalen naar een politieke strijd die draait om visie en inhoud. "Kiesgerechtigden zochten naar informatie en verschillen, maar hadden in 2021 relatief veel moeite die te vinden", luidde de conclusie van het Nationaal Kiezersonderzoek naar de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen. Als ideeënstrijd niet langer de basis vormt voor concurrentie tussen partijen, neemt een andere strijd haar plaats in. Een strijd om wie de waarheid in pacht heeft: de populist die zich beroept op het volk of de technocraat die zich beroept op expertise. Dat is slecht nieuws voor de democratie. Het resulteert onder meer in negatieve ideeën over politieke tegenpolen en uiteenlopende beelden van de werkelijkheid.

In 2022 verscheen een editie van *Idee* over 'Liberalisme in crisis', waarin de vraag werd gesteld op basis van welke waarden en principes het liberalisme zich zou moeten herijken. Onder de paraplu van dit onderzoeksthema werken we in 2023 verder aan een antwoord op die vraag. Hoe geven we het sociaal-liberale denken een nieuwe impuls, als basis voor de noodzakelijke ideeënstrijd in de politiek? Aan welke uitgangspunten zouden sociaal-liberalen daarvoor moeten vasthouden en welke moeten we wellicht herzien?

A. Vrijheid en technocratie

Met regelmaat huren overheden consultancybureaus in, steeds vaker grijpen ze naar technologie om problemen op te lossen en niet zelden verschuilen overheid en politiek zich achter wetenschappelijke rapporten. Zo wordt reflectie op wat goed is voor de maatschappij niet overgelaten aan burgers en politiek, maar aan experts. Deze manier van besturen wordt ook wel 'technocratie' genoemd: een vorm van besturen waarbij ongekozen experts niet slechts advies geven, maar het beleid bepalen.

Ondertussen is sinds eind negentiende eeuw de westerse opvatting van vrijheid steeds meer verschoven in de richting van 'met rust gelaten worden'. Dat geldt ook voor politieke reflectie: dat besteden we uit aan politici door één keer in de vier jaar te stemmen. Een oudere opvatting van vrijheid is die van vrijheid als zelfbestuur: vrij was je pas als je de samenleving mede kon vormgeven en actief kon bijdragen aan het zelfbestuur. Blijkt de hedendaagse dominante opvatting van vrijheid een voedingsbodem voor technocratie? En als dit zo is, zou het idee van vrijheid als zelfbestuur een uitweg kunnen bieden uit de technocratie en daarmee onze democratie kunnen versterken?

Het doel van dit project is om:

- D66 te voorzien van een ideologische basis voor toekomstige standpunten over democratisering en over de plek van expertise in de democratie.

Publicatievorm: paper

Wanneer gereed: voorjaar 2023

Doelgroep: D66-politici, bestuurders en actieve leden

Samenwerking: nvt

Collega's: Dirk-Jan van Vliet en Afke Groen

B. Vijftig jaar Mr. Hans van Mierlo Stichting

Het wetenschappelijk bureau van D66 bestaat vijftig jaar. In 1972 kreeg wat toen nog heette de 'Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66' voor het eerst publieke financiering. Dat vijftigjarig jubileum vormde voor ons in 2022 de aanleiding om terug te blikken op de geschiedenis van de Stichting én om de vraag te stellen welke functie de wetenschappelijk bureaus van politieke partijen vervullen in een tijd waarin de waan van de dag regeert. In 2023 volgen een aantal spin-offs van dit onderzoek.

Het doel van dit project is om:

- De historische en hedendaagse positie van de VMS binnen D66 en wetenschappelijke bureaus in het politieke systeem beter te begrijpen.
- Het belang van ideeënstrijd in de politiek mede te agenderen.

- *Publicatievorm*: paper
- *Andere middelen*: aflevering van podcast Appèl, opinie
- *Wanneer gereed*: voorjaar 2023
- *Doelgroep*: Lezers van *Idee* en luisteraars van Appèl, D66-politici en bestuurders
- *Samenwerking*: interviews met oud-directeuren van de Mr. Hans van Mierlo Stichting en directeuren van de wetenschappelijk bureaus van andere politieke partijen; gesprekken met wetenschappers
- *Collega*: Jasper Dekker

C. Visie op het sociaal-liberalisme in deze tijd

De input van ons onderzoek naar de herijking van het sociaal-liberalisme verwerken we in een visie op het sociaal-liberalisme in deze tijd. Daarin verwerken we onder meer nieuwe wetenschappelijke inzichten over de (on)vrije wil en de hernieuwde aandacht voor macht en het republikeinse ideaal van vrijheid als politiek zelfbestuur.

Het doel van dit project is om:

- De lange lijn uit te zetten voor het denken en wereldbeeld dat aan de programma's van D66 ten grondslag ligt.

- *Publicatievorm*: paper
- *Andere middelen*: een kortere publicatie 'Lofzang op de vrijheid' (werktitel) en een lokale vertaling van de visie
- *Wanneer gereed*: najaar 2023
- *Doelgroep*: D66 politici, bestuurders en leden, en anderen die zich thuis voelen bij het sociaal-liberalisme
- *Samenwerking*: gesprekken met wetenschappers en andere experts
- *Collega's*: Jasper Dekker, Afke Groen en Dirk-Jan van Vliet

---

Hoe ziet een rechtvaardige, groene economie eruit?

De opwarming van de aarde brengt grote schade met zich mee voor huidige en toekomstige generaties. De klimaatcrisis stelt ons voor een groot rechtvaardigheidsvraagstuk. De armste mensen in de armste landen betalen de hoogste prijs voor de op winst gerichte economie van rijke landen. Ook binnen Nederland en de Europese Unie hebben klimaatverandering én klimaatbeleid grote gevolgen voor de verdeling van vrijheid, welvaart en welzijn. Welke politieke keuzes zouden sociaal-liberalen daarin moeten maken? Hoe zorgen we voor welzijn voor iedereen, zowel de huidige als toekomstige generaties, zodanig dat we binnen de planetaire grenzen blijven? Wat zijn de uitgangspunten voor een rechtvaardige en groene economie?

De discussie hierover wordt vaak vernauwd tot een debat tussen pleitbezorgers van groene groei – de zogeheten techno-optimisten en ecomodernisten – en de voorstanders van 'ontgroeien' en 'consuminderen'. Deze patstelling doet geen recht aan de complexiteit van het probleem en van de gehanteerde begrippen. Onder de paraplu van dit onderzoeksthema verkennen we de onderliggende aannames en begrippen in dit debat om te komen tot een sociaal-liberale visie op een rechtvaardige en groene economie.

Het doel van deze gezamenlijke projecten en activiteiten is om:

- Discussie aan te jagen – voornamelijk binnen D66 – over de vraag hoe we toe moeten naar een rechtvaardige en groene economie. Hierbij onderzoeken we begrippen als ‘groei’, ‘ontgroeien’, welvaart en welzijn, consumptie en technologie.
- Een sociaal-liberale visie te formuleren op een rechtvaardige en groene economie voor de lange termijn.

In 2022 hebben we verschillende activiteiten uitgevoerd om bij te dragen aan het eerste doel om discussie aan te jagen, waaronder het Academieweekend 2022 in het thema sociaal-liberalisme en het kapitalisme, de *Idee* editie van december 2022 over ‘Eerlijk delen in een schoon land’, een rondetafelgesprek over de welzijnseconomie en een VMS sessie op het D66 congres naar aanleiding van vijftig jaar *Grenzen aan de groei* van de Club van Rome. In 2023 geven we hier vervolg aan met onder meer een symposium over groeien en ontgroeien.

A. Democratisering van de economie

Na decennia waarin de dominante gedachte was dat bedrijven die waarde (winst) nastreven voor aandeelhouders ook de grootste maatschappelijke waarde zouden realiseren, zien we nu een kentering in dit denken. Overheden zijn niet of onvoldoende in staat geweest om de schade van economische activiteiten aan mens en natuur terug te dringen en te reguleren, zoals onder meer de klimaat- en biodiversiteitscrisis laten zien. De druk op bedrijven neemt toe om meer maatschappelijke en publieke doelstellingen na te streven. Welke veranderingen vergt dat in de verhouding tussen bedrijven en de samenleving? Op welke manier zouden we bedrijven zelf en het bestuur van bedrijven moeten democratiseren om werknemers meer zeggenschap te geven en publieke belangen beter te verankeren?

Het doel van dit project is om:

- De democratisering van bedrijven te agenderen in het politieke en maatschappelijke debat.
- D66 (en andere politieke partijen) te voorzien van een ideologische basis voor concrete voorstellen rondom de democratisering van de economie.

- *Publicatievorm*: manifest van verschillende wetenschappelijk bureaus
- *Andere middelen*: rondetafelgesprekken en debatavonden
- *Wanneer gereed*: eind 2023
- *Samenwerking*: Dit project zetten we op in samenwerking met het Wetenschappelijk Bureau GroenLinks. Ook zoeken we de samenwerking met de wetenschappelijk bureaus van andere politieke partijen en met verschillende wetenschappers en experts.
- *Collega's*: Martijn Visser en Afke Groen

B. Een sociaal-liberale visie op de economie van de toekomst

De input van de verschillende activiteiten en projecten rondom het thema ‘Wat is ‘groei’ in een rechtvaardige en groene economie?’ verwerken we in een sociaal-liberale visie op de economie van de toekomst.

- *Publicatievorm*: paper
- *Andere middelen*: symposium in 2023
- *Wanneer gereed*: 2024
- *Doelgroep*: D66 politici, bestuurders en leden; en mensen uit het maatschappelijk middenveld die zich met het thema bezig houden
- *Samenwerking*: gesprekken met wetenschappers en andere experts. Ook zoeken we op dit thema samenwerking met de landelijke D66 fracties.
- *Collega's*: Suzanne van den Eynden, Martijn Visser en Laura de Vries

---

Hoe zouden ‘overheidsregie’ en ‘democratie’ eruit moeten zien?

De overheid en de democratische rechtsstaat kunnen grote uitdagingen alleen aan als haar democratische legitimiteit, gezag en betrouwbaarheid onbetwist zijn. Diverse kwesties rondom bijvoorbeeld stikstof, de opvang van migranten en asielzoekers, klimaat, COVID-19, wonen, de toeslagenaffaire en de Groningse gaswinningsaffaire hebben democratische legitimiteit, gezag en

betrouwbaarheid schade toegebracht. Bovendien zien we grote verschillen in de samenleving in de mate waarin de overheid wordt vertrouwd, onder meer veroorzaakt door sociaaleconomische en regionale verschillen.

Welke opdrachten liggen er voor overheid en politiek om de verbinding met de samenleving duurzaam te versterken? En hoe geven we ordeningsmacht en overheidsregie vorm na decennia van privatisering en een overheid op afstand? Onder de paraplu van dit onderzoeksthema verschijnen bij de Mr. Hans van Mierlo Stichting in 2023 verschillende publicaties en verricht de Stichting verschillende activiteiten.

A. Recht op huisvesting

“Bevordering van voldoende woonegelegenheid is voorwerp van zorg der overheid.” Zo luidt artikel 22, lid 2 van de Nederlandse Grondwet. Maar grondwettelijke bescherming van het recht op huisvesting heeft niet kunnen voorkomen dat in Nederland en omliggende landen betaalbare, adequate huisvesting voor menigeen niet of nauwelijks binnen bereik ligt. Aan deze huidige wooncrisis gaat een lange geschiedenis inclusief bewuste politieke keuzes vooraf. Wat zou het recht op huisvesting moeten behelzen gezien vanuit de sociaal-liberale waarden vrijheid, gelijkheid en democratie? Wat zijn de grondslagen waarop sociaal-liberaal woonbeleid zou moeten worden gestoeld? Welke fundamentele veranderingen zijn nodig om vrijheid, gelijkheid en democratie te borgen als het om huisvesting gaat? En wat kunnen we leren van de sociaal-liberalen die aan de wieg stonden van de allereerste Woningwet uit 1901, waarin het begrip ‘volkshuisvesting’ centraal stond?

Het doel van dit project is om:

- D66 te voorzien van een ideologische basis voor toekomstige standpunten en beleid op het gebied van huisvesting.
- *Publicatievorm*: paper
- *Andere middelen*: aflevering van podcast Appèl en symposium over wonen
- *Wanneer gereed*: voorjaar 2023
- *Doelgroep*: D66 politici en lokale afdelingen, en iedereen die zich beleidsmatig met woonvraagstukken bezig houdt
- *Samenwerking*: gesprekken met wetenschappers en andere experts die zich bezighouden met wonen. Ook zoeken we op dit thema samenwerking met de landelijke D66 fracties.
- *Collega*: Suzanne van den Eynden

B. Technologie en de democratische rechtsstaat

Computersystemen berekenen de kans dat iemand fraude pleegt of voortijdig school zal verlaten; aan de hand van algoritmes besluiten sociale mediabedrijven welke advertenties mensen te zien krijgen; en sensoren in de openbare ruimte analyseren gedragingen. Data en technologie zijn nooit neutraal en per definitie gebaseerd op menselijke waarden. Dit maakt technologie niet inherent slecht of goed, wel politiek. Welke data van burgers verwerkt de overheid in computersystemen? Welke acties verbindt een ambtenaar aan uitkomsten van een algoritme? Te vaak worden technologische toepassingen gezien als quick-fix voor sociaal-maatschappelijke problemen en lang niet altijd zijn er voldoende waarborgen voor een rechtvaardig gebruik van technologie. Democratische controle op technologische toepassingen van de overheid is essentieel om de democratische rechtsstaat te beschermen. Op welke wijze kunnen democratische inspraak en controle op technologische toepassingen het best plaatsvinden?

Het doel van dit project is om:

- D66 politici en bestuurders te voorzien van een ideologische basis voor de eerlijke en democratische toepassing van (nieuwe) technologie door de overheid.
- *Publicatievorm*: serie blogs over digitalisering en overheidshandelen, zoals over de inzet en democratische controle op algoritmes in verschillende gemeenten
- *Andere middelen*: symposium over digitalisering en de rechtsstaat en tegen het eind van 2023 een bundeling van de blogs tot een essay
- *Wanneer gereed*: doorlopend, essay eind 2023
- *Doelgroep*: D66-politici en bestuurders

- *Samenwerking*: wetenschappers, experts en ervaringsdeskundigen
- *Collega*: Laura de Vries

C. Het ambt van de minister-president

Het ambt van minister-president is door de jaren heen ingrijpend veranderd. Maar de staatsrechtelijke inbedding van het instituut is decennia lang ongewijzigd. In deze Bundel wordt in samenwerking met academici gepoogd het debat over de positie van de minister-president te revitaliseren.

Het doel van dit project is om:

- Te onderzoeken hoe het premierschap moet worden vernieuwd, zodat het past in de Nederlandse democratie van vandaag.
- Het politiek debat over dit onderwerp aanzwengelen en voeden.

- *Publicatievorm*: boekuitgave (samengestelde bundel)
- *Andere middelen*: rondetafelgesprek (reeds gevoerd in 2021)
- *Wanneer gereed*: najaar 2023
- *Doelgroep*: D66-politici; en mensen uit het maatschappelijk middenveld die zich met het thema bezig houden.
- *Samenwerking*: Centrum voor Parlementaire Geschiedenis
- *Collega*: Jasper Dekker

D. Toekomstgerichte politiek

De klimaatcrisis, de COVID-pandemie, nucleaire technologie en kunstmatige intelligentie; nu menselijk handelen een steeds grotere impact heeft op de lange termijn wordt de democratie meer dan ooit uitgedaagd ver vooruit te kijken. Toch lijkt de democratie daar niet op ingericht. Een fundamentele kortzichtigheid zit ingebakken in het politieke bestel. Electorale cycli, politici die moeten strijden om de gunst van de kiezer, economische grootmachten die kortetermijnwinst najagen en media die incidentenpolitiek tot verdienmodel heeft gemaakt, maken dat de belangen van toekomstige generaties het onderspit delven. Hoe kunnen we onze democratie meer toekomstgericht maken? In dit project kijken we naar mogelijkheden in politiek, recht en bestuur om de lange termijn beter te kunnen waarborgen en de belangen van toekomstige generaties beter te kunnen behartigen.

Het doel van dit project is om:

- het publieke debat over langetermijnpolitiek en toekomstige generaties op gang te brengen;
- progressieve politiek nieuwe ideeën en een hervormingsagenda te bieden;
- de verschillende Nederlandstalige auteurs die hierover denken en schrijven bijeen te brengen en een platform te geven.

- *Publicatievorm*: boekuitgave (samengestelde bundel)
- *Andere middelen*: rondetafelgesprek, aflevering van podcast Appèl, opinie
- *Wanneer gereed*: begin 2024
- *Doelgroep*: D66 politici, bestuurders en leden; en een breed publiek
- *Samenwerking*: wetenschappers en andere experts die hoofdstukken bijdragen aan het boek
- *Collega*: Martijn Visser

Europa in oorlogstijd

Met de Russische oorlog in Oekraïne zijn de internationale en Europese context waarin de Europese Unie zich bevindt radicaal en razendsnel veranderd. Andere geopolitieke prioriteiten zijn nodig in een onzekere en onstabiele tijd, waarin ook het krachtenveld tussen China en de Verenigde Staten schuivende is. Hoe kan de Europese Unie de *externe* veiligheid van haar burgers verzekeren? Stijgende energieprijzen, inflatie en de gevolgen van klimaatverandering en -beleid roepen bovendien de vraag op hoe de Europese Unie de bestaanszekerheid van burgers kan verzekeren, de *interne* veiligheid. Weliswaar zijn lidstaten gezamenlijk welvarender geworden in de loop van de geschiedenis van Europese integratie, de ongelijkheid binnen landen is met de jaren

toegenomen en ook de ongelijkheid tussen landen is sinds de crisis van 2008 toegenomen. Wat zou de Europese Unie moeten doen om naast economische convergentie ook sociale convergentie te bewerkstelligen?

In het Nederlandse publieke debat ontbreken meestal waardegedreven perspectieven. Partijen profileren zich veelal 'voor' of 'tegen' de Europese Unie, of doen de Unie - 'Brussel' - vooral af als een technocratisch project. In dit onderzoeksthema stelt de Mr. Hans van Mierlo Stichting daarom de centrale vraag welke houding Nederland volgens de visie van sociaal-liberalen aan de dag zou moeten leggen in dit Europa in oorlogstijd en hoe een sociaal-liberale Europese Unie eruit ziet.

Het doel van deze gezamenlijke projecten en activiteiten is om:

- Waardegedreven denken over de EU binnen en buiten D66 te stimuleren.
- Bij te dragen aan de verankering van sociaal-liberale waarden in het verkiezingsprogramma richting de Europese verkiezingen van mei 2024.

In 2023 organiseren we verschillende rondetafelgesprekken en expertsessies rondom dit thema, in de aanloop naar het Europees verkiezingsprogramma.

A. Nieuwe denkers over de toekomst van de Europese Unie

Een nieuwe generatie aan het woord over de toekomst van Europa. In deze boekuitgave formuleren tien denkers missies voor Europees beleid. We vragen auteurs uitdrukkelijk om de oorzaken achter huidige problemen te identificeren, buiten de gebaande paden te denken en te focussen op de effecten van hun voorstellen voor mensen. De tien missies bieden inspiratie voor antwoorden op de centrale vraag: hoe ziet een vrij, gelijk en democratisch Europa eruit? In de inleiding van de bundel schetsen we een sociaal-liberale rode lijn.

- *Publicatievorm*: boek (bundel)
- *Andere middelen*: video's, essay
- *Wanneer gereed*: oktober 2023
- *Doelgroep*: D66-leden en niet-leden geïnteresseerd in Europese politiek, auteurs van het verkiezingsprogramma, D66-politici
- *Medewerkers*: Suzanne van den Eynden en Afke Groen

Vaste activiteiten

Tijdschrift Idee

Met het tijdschrift *Idee* stimuleert de Mr. Hans van Mierlo Stichting het sociaal-liberale denken over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen op de langere termijn. Daarmee zet *Idee* het sociaal-liberalisme op de kaart als politiek-theoretische stroming in Nederland. *Idee* verschijnt vier keer per jaar, onder een onafhankelijke redactie en redactieraad.

Sinds november 2022 heeft *Idee* een nieuwe hoofdredacteur, Daniël Schut. Voor 2023 is het eerste speerpunt om thema's en artikelen nog wat sterker te ideologiseren, om zo het debat tussen sociaal-liberalen onderling, en tussen sociaal-liberalen en andere politieke stromingen, te voeden met visies, onderbouwde opinies en concrete ideeën.

Het tweede speerpunt is om het aantal abonnees op *Idee* te verhogen. Dit bereiken we door onder andere het blad toegankelijker te maken (bijvoorbeeld door de stijlgids strenger te hanteren), door meer events te organiseren rondom de lancering van elke nieuwe editie, én door de synergie met de overige media-uitingen van de VMS te verbeteren.

Tevens wordt er in 2023 een plan ontwikkeld om de papieren *Idee* eindelijk dan toch ook te lanceren in de digitale wereld: tot nog toe werd de digitale editie alleen als pdf uitgebracht, maar daarmee misten we een hele doelgroep die vooral digitaal op zoek is naar verdieping en reflectie.

Collega: Daniël Schut

Podcast Appèl

In 2022 zijn we voor de productie van onze podcast Appèl overgestapt naar Beeld & Geluid. Dat heeft gezorgd voor een betere kwaliteit van de podcast en een strakker productieschema, waardoor we elke twee weken een nieuwe aflevering kunnen produceren. De meeste afleveringen trokken tussen de 400 en 500 luisteraars in 2022.

In 2023 zetten we de samenwerking met Beeld & Geluid voort. Inhoudelijk is het doel een goed evenwicht te vinden tussen meer concrete onderwerpen (zoals wonen, klimaat, migratie, onderwijs) en meer politiek-ideologische onderwerpen, zoals de toekomst van het liberalisme. Zo voeden we enerzijds het sociaal-liberale denken in deze tijd en maken we anderzijds de vertaalslag naar de politieke praktijk. Daarnaast hebben we de ambitie om meer luisteraars te trekken en zo de impact van de podcast te vergroten. We streven in 2023 naar een bereik van 700-800 luisteraars per aflevering. Hiervoor is het van belang dat we nieuwe kanalen aanboren om in de eerste plaats D66-leden en politici - onze primaire doelgroep – bekend te maken met de podcast. Daarnaast is het zaak om vaker op onze eigen kanalen in te spelen op actualiteiten en op die manier vaker oudere podcasts onder de aandacht te brengen. In samenwerking met de communicatieadviseur gaan we hiermee aan de slag.

Collega: Suzanne van den Eynden

Permanente Programma Commissie

In 2023 werkt de Permanente Programma Commissie (PPC) aan het Europees verkiezingsprogramma en de start van het traject naar het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer. We ondersteunen de PPC bij de totstandkoming en het schrijven van het D66 programma voor de Europese verkiezingen die plaats zullen vinden in mei 2024.

Daarnaast is de PPC continu bezig om de standpunten van D66 aan te scherpen en bij de tijd te brengen. De focus ligt op de thema's die sinds het vorige landelijke verkiezingsprogramma aandacht vereisen. In 2022 is daarvoor onder leiding van voorzitter Fleur Gräper een nieuwe werkwijze geformuleerd, die we in 2023 voortzetten en verder implementeren. Deze werkwijze bestaat onder meer uit de organisatie van expertsessies, *green papers* waarmee de PPC de vereniging in gaat en *white papers* die aan de basis liggen van nieuwe verkiezingsprogramma's. Ook werkt de PPC in 2023 aan de inrichting van een klankbordgroep om nieuwe ideeën en voorstellen te toetsen. Zo geven we verder invulling aan het permanente karakter van de PPC.

Collega: Olivier Croll

Symposia, Marchantlezing en Academieweekend

Net als in voorgaande jaren organiseert de Mr. Hans van Mierlo Stichting in 2023 het jaarlijkse VMS symposium, de Marchantlezing en het VMS Academieweekend. De inhoud van deze vormen van publieke kennisdeling sluit in 2023 aan bij de overkoepelende onderzoeksthema's. Ook is er ruimte voor 'extra' evenementen, bovenop de traditionele bijeenkomsten. Zo organiseren we in februari 2023 een Belgisch-Nederlandse dialoog rondom democratische vernieuwing, in samenwerking met het Wetenschappelijk Bureau GroenLinks. Ook zoeken we de samenwerking met de Open Universiteit rondom het symposium over digitalisering en de democratische rechtsstaat. Dit sluit aan bij onze ambitie om onze impact te vergroten en visies en ideeën breder te agenderen. We maken strategische keuzes in het publiek dat we zoeken bij deze bijeenkomsten: kleinschalig en alleen op uitnodiging waar we diepgang zoeken en impact willen hebben binnen concrete doelgroepen; en grootschalige, publieke evenementen waar we ruimte willen maken voor nieuwe ideeën en onderwerpen willen agenderen.

Collega: Dinah Kohnstamm, in samenwerking met verschillende collega's uit het team

---

Vereniging

In 2022 zijn we van start gegaan met een geheel vernieuwde training voor D66 afdelingen en politici in het sociaal-liberale gedachtegoed. Ook hebben we een nieuwe 'pool' aan trainers voorbereid om deze training te geven.

In 2023 investeren we in de verdere bekendheid van onze workshops en trainingen voor lokale en regionale afdelingen van D66, bijvoorbeeld ter gelegenheid van de installatie van de nieuwe Statenfracties en de eenjarige verjaardag van de gemeenteraadsfracties. Onze ambitie is om in ieder geval 66 trainingen te geven in 2023. Ook zetten we in op een sterkere verbinding tussen onze onderzoeksprojecten en de vereniging, bijvoorbeeld door de optie om 'duo-trainingen' in het sociaal-liberale gedachtegoed en een bepaald thema te verkennen. Tot slot zetten we een survey uit over welke dilemma's lokaal spelen en spelen we hierop in door artikelen en blogs te publiceren over deze dilemma's.

Collega: Dirk-Jan van Vliet

Team Mr. Hans van Mierlo Stichting

Collega	Aanstelling
Afke Groen <i>Directeur</i>	38 uur p/w
Suzanne van den Eynden <i>Wetenschappelijk medewerker</i>	28 uur p/w
Laura de Vries <i>Wetenschappelijk medewerker. Daarnaast werkt Laura aan haar promotieonderzoek aan de faculteit Rechtswetenschappen, Open Universiteit</i>	16 uur p/w
Martijn Visser <i>Wetenschappelijk medewerker</i>	38 uur p/w
Jasper Dekker <i>Wetenschappelijk medewerker</i>	36 uur p/w
Olivier Croll <i>Secretaris permanente programma commissie</i>	38 uur p/w
Dirk-Jan van Vliet <i>Liaison vereniging & lokale politiek</i>	24 uur p/w
Dinah Kohnstamm <i>Business manager</i>	35 uur p/w
Daniël Schut <i>Hoofdredacteur Idee en podcasthost Appel</i>	Freelance
Thijs van Aken <i>Projectmedewerker Europa</i>	16 uur p/w
Stagiair	38 uur p/w
Stagiair	38 uur p/w

Instrumentenoverzicht

Schriftelijke publicaties

Vorm	Uitleg
Boekuitgave	Een boekuitgave bundelt de inzichten van langer lopend onderzoek rond een bepaald onderwerp of serie onderwerpen.
Paper	Papers verkennen een thema vanuit sociaal-liberale waarden en zijn het resultaat van langlopende onderzoeken. Ze hebben het doel om het sociaal-liberalisme als gedachtegoed verder te ontwikkelen.
Essay	Essays zijn positiebepalingen over een actueel en afgebakend politiek onderwerp vanuit sociaal-liberale waarden. Ze zijn het resultaat van kortere onderzoeken. Essays kunnen ook gepubliceerd worden in <i>Idee</i> of in externe (vak)media.
Blog	Blogs zijn korte, digitale publicaties op onze eigen website vanmierlostichting.d66.nl of elders.
Opinie	Een opinie is een bijdrage aan een actueel politiek debat in externe media.
Infographic	Infographics hebben als doel de voornaamste politieke feiten duidelijk zichtbaar te presenteren.
Sociale media	Twitter: @VMSStichting Instagram: mr.hansvanmierlostichting LinkedIn: Mr. Hans van Mierlo Stichting

Evenementen

Vorm	Uitleg
Marchantlezing	Sinds 2009 spreekt jaarlijks een grote internationale spreker de Marchantlezing uit. De lezing is vernoemd naar Hendrik Pieter Marchant (1869-1954), fractievoorzitter en mede-oprichter van de Vrijzinnig-Democratische Bond (VDB). Hij stond bekend om zijn vlijmscherpe, geestige en heldere betogen.
Van Mierlo Academieweek end	Sinds 2018 organiseert de Mr. Hans van Mierlo Stichting jaarlijks het Van Mierlo Academieweekend voor een groep van 20 leden en niet-leden van D66 die graag nadenken en debatteren over het sociaal-liberalisme. Elk jaar staat het weekend in een ander thema.
Debatcafé	Met <i>Idee</i> voedt de Mr. Hans van Mierlo Stichting het debat tussen sociaal-liberalen. Om daar verder impuls aan te geven, organiseren we met regelmaat debatcafés rondom de respectievelijke thema's van <i>Idee</i> .
VMS Symposium	Tijdens symposia brengt de Mr. Hans van Mierlo Stichting sprekers bij elkaar om te reflecteren op grote thema's van deze tijd. Een VMS symposium is een openbaar evenement.
Podcast Appèl	Te beluisteren via Spotify en Transistor.fm
Rondetafelgesprek	Een rondetafelgesprek is een besloten bijeenkomst met wetenschappers, experts en D66 politici en medewerkers rondom een thema. Het doel is om nieuwe sociaal-liberale ideeën over en antwoorden op politiek-maatschappelijke vraagstukken te formuleren, als voeding voor de D66 politiek.